

Кілт сөздер: негізгі және аралық дақылдар, жалдар, тікелей себу, таза пайда, рентабельділік деңгейі, тамшылатып суғару.

УДК 653977658.5.011

Балқожа М.Ә., Бектурганова А.Е., Омарова Ш.Ж.

*Қазақ ұлттық аграрлық университеті,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті*

ҚАЗІРГІ ЖЕРГЕ ОРНАЛАСТЫРУ ЖӘНЕ КАДАСТР ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗЕТІН МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕЛЕРДІҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЖҮЙЕСІ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі кездегі жер ресурстарын басқару саласындағы мекемелердің құрылымдық жүйесінің өзгерісі әсерінің жер қатынастарын реттеу, жерге орналастыруды ғылыми тұрғыдан негіздеу саласына байланысы талқыланды. Жер ресурстарын пайдалануды жоспалауды жүргізу мәселелері, сонымен қатар, жерге орналастыру кадастр саласындағы білім беру мекемелерінің мамандарының пікірлері келтірілді.

Кілт сөздер: Жер ресурстары, жер қатынастарын реттеу, азаматтарға арналған үкімет, топырақ зерттеу, жер ресурстарын басқару саласындағы мекемелер.

Кіріспе

Қазіргі кезде жер қатынастарын реттеп, жер ресурстарын басқаратын мекемелердің құрылымы ауысып, ғылыми жобаларға мән берілмей жатыр. Ұлттық экономика министрлігіне қарасты жер ресурстарын басқару мекемесі («Жер кадастры және жылжымайтын мүлікті техникалық тексеру» дирекциясы – жаңа құрылым бойынша) Қазақстан Республикасының ақпарат және коммуникация министрлігіне қарасты «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясына кіретін мекемеге айналды. Атқаратын қызметтері:

- 1) жер учаскесінің кадастрлық ісін қалыптастыру;
- 2) жерді экономикалық бағалауды және оған мониторинг жүргізуді, топырақ зерттеуді, геоботаникалық, агрохимиялық зерттеулерді және топырақ бағалауды жүргізуді қамтитын жерлердің сапасын есепке алу;
- 3) мемлекеттік тіркеу мақсаттары үшін жер санын, жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушыларды, сондай-ақ жер құқығы қатынастарының басқа да субъектілерін есепке алу;
- 4) жер учаскелерінің кадастрлық (бағалау) құнын анықтауды қамтитын жерлерді мемлекеттік кадастрлық бағалау; елді мекендерде жер учаскелері үшін төлемақының базалық ставкаларына түзету коэффициенттерін белгілей отырып, олардағы бағалау аймақтары шекараларының схемаларын жасау; жер учаскелері үшін төлемақының базалық ставкаларын есептеу; ауыл шаруашылығын жүргізуге байланысты емес мақсаттар үшін ауыл шаруашылығы алқаптарын алып қою кезіндегі ауыл шаруашылығы өндірісіндегі шығындарды анықтау;
- 5) жер учаскелері мен олардың субъектілері туралы деректер банкін, сондай-ақ басқа да жер-кадастрлық ақпаратты қағаз жеткізгіште және электрондық түрде жинақтау, өңдеу және жүргізу;
- 6) мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесін жүргізу;

7) жер-кадастрлық карталарды, оның ішінде цифрлық карталарды дайындау және жүргізу;

8) жер-кадастрлық кітапты және жердің бірыңғай мемлекеттік тізілімін жүргізу;

9) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын дайындау және беру;

10) жер-кадастрлық жоспарды дайындау;

11) жер учаскелеріне кадастрлық нөмірлер беру;

12) жер учаскелерінің паспорттарын дайындау;

13) жергілікті жерде әкімшілік-аумақтық бірліктердің, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың, мемлекеттік орман және су қорлары жерлерінің шекараларын белгілеу;

14) жер пайдалануды қалыптастыру жөніндегі жобаларды, бүлінген жерлерді қалпына келтіру жобаларын жасау, мемлекет меншігіндегі жерден жер учаскелерін ұсынған кезде жергілікті жерде олардың шекараларын белгілеу;

15) мемлекет меншігіндегі және ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін жер пайдалануға берілген жер учаскелері бойынша шаруашылық ішілік жерге орналастыру жобаларын әзірлеу;

16) жерлерге түгендеу жүргізу;

17) ғимараттардың, құрылыстардың және (немесе) олардың құрамдастарын бастапқы және кейінгі тексеру, сондай-ақ ғимараттарға, құрылыстарға немесе олардың құрамдастарына кадастрлық нөмір беру;

18) міндетті мемлекеттік тіркеуге жатпайтын жылжымалы мүлік кепілін тіркеуді жүзеге асыру;

19) міндетті мемлекеттік тіркеуге жатпайтын жылжымалы мүлік кепілін тіркеу бойынша ақпараттық қызметтер көрсету;

20) бағалау қызметі туралы заңнамаға сәйкес кәсіпкерлік қызметте пайдаланбайтын жеке тұлғалардың жылжымайтын мүлік объектілерін салық салу үшін міндетті бағалау.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Зерттеу объектісі болып, Қазіргі кездегі Қазақстан Республикасының жер ресурстарын басқару жөніндегі мекемелерінің құрылымдық жүйесі және бұрынғы құрылымдық жүйелер болып табылады. Материалдары: Интернеттен және мекемелердің мәліметтері, «Жер қатынастары және жерге орналастырудың тарихы» атты оқу құралы. Авторы, профессор Қырықбаев Ж.Қ.

Қолданылған ғылыми зерттеу әдістері: интуиция, логикалық, статистикалық, дедуктивті және индуктивті. Сонымен қатар эмпирикалық және теориялық әдістер қолданылған.

Сонымен қатар, мекеменің еліміздегі 14 облыста және республикалық маңызы бар екі қалада департаменттері, Алматы қаласында, топырақ зерттеу және кешенді іздестіру жұмысы департаменті бар.

Зерттеу нәтижелері және талдау

2016 жылғы өзгерістерге дейін Қазақстан Республикасының жер ресурстарын басқару саласындағы орталық органы жұмыс істеді. Ол өз жұмысын «Жер кадастры мемлекеттік ғылыми өндірістік орталығы» РМК аясында атқарды. Оның құрамында төмендегілер болды:

1. Мекеменің аудандық қалалық кадастрлық филиалдары;

2. Ауыл шаруашылығы аэрофотогеодезиялық ізденістер мемлекеттік институты (ГИСХАГИ);

3. Қазыналық мекемелер: «Казгеокарт», «Оңтүстікгеодезия», «Картография», «Астанопография», «Ұлттық картография геодезиялық қор», «Батысгеодезия», «Маркшейдер-орталығы», «Солтүстікгеодезия», «Шығысгеодезия».

Негізгі мақсаты, қызметтері:

1. ҚР аумағындағы жер қорын зерттеу;
2. Республика, облыс және аудан бойынша топырақтық, геоботаникалық, мониторингтік, экологиялық, болжамдық және басқа да карталар мен картограммалар жасау;
3. Қоршаған орта әсер ету деңгейін анықтау;
4. Жерді есепке алу;
5. Жер мониторингін жүргізу;
6. Жерге орналастыру және топография геодезиялық жұмыстарды жүргізу;
7. Жерді кадастрлық бағалау, бонитеттеу;
8. Топырақ,су, өсімдіктерді зертханалық зерттеу;
9. Жерлерді түгендеу;
10. Электрондық карталарда әртүрлі қабаттар жасау;
11. ҚР жер ресурстары жайында мәліметтер дайындау;
12. Жер қатынастары және жер заңнамасы бойынша кеңес беру;
13. «Электрондық үкімет» жүйесінде электрондық қымет көрсету;
14. Ғылыми,әдістемелік, ақпараттық және жобалық ұсыныстар, карталар, атластар жасау;
15. Жер ресурстарын басқару саласында қолданбалы зерттеулер жүргізу.

Жоғарыда көрсетілген қазіргі және алдыңғы жер ресурстарын басқару мекемелерінің құрылымын салыстырып қарайық (кесте 1).

Қорытынды

Кесте 1 – Жер ресурстарын басқару саласындағы мекеменің өзгеріс кестесі.

Мекеменің атауы	Атқарылатын жұмыс бойынша өзгерістер	Мекеме құрылымының өзгерісі	Ғылыми жұмыстары
«Жер кадастры және жылжымайтын мүлікті техникалық тексеру» дирекциясы	*Жұмыстар қызметтерге бөлінген	**Қазақстан Республикасының ақпарат және коммуникация министрлігі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы	***Тек қана қызмет көрсету
«Жер кадастры мемлекеттік ғылыми өндірістік орталығы» РМК	Жұмыстар толық көрсетілген	Ұлттық экономика министрлігі Тұрғын үй, құрылыс, архитектура және жер ресурстарын басқару комитеті	Ғылыми,әдістемелік, ақпараттық және жобалық ұсыныстар

Артықшылықтары, кемшіліктері

*Жерге орналастыруда еңбекті нормалау үшін бір жұмыс түрі бойынша өндірістік процессті, мазмұны мен ұйымдастыру-техникалық жағынан бір-бірімен байланысты элементтерден тұратын, бөліктерге - кезеңдерге бөлу қажет. Кесте бойынша екінші мекемеде толыққанды жұмыс түрлері көрсетілсе, бірінші мекемеде нақты қызмет түрлері ғана келтірілген

**Құрылымы үлкен өзгерістерге ұшыраған, жерге орналастыру қызметке айналған

***Екінші мекемеде ғылыми зерттеулер жүргізіліп, оны баспадан шығарып, қызметкерлерді оқыту жоспарланса, біріншіде ғылыми жұмыстар қарастырылмаған.

Қорыта келе айтарым, ауыл шаруашылығы жерлерін тиімді пайдалану үшін жер ресурстарын басқару саласына жерді бөліп беріп, есепке алып және бағалайтын, тек қана қызмет түрінде қарамай, ғылыми тұрғыдан зерттеу жұмыстарын қайтару керек деген ойдамын. Сонымен қатар, мекеменің құрамында ғылыми-зерттеу жүргізетін бөлім ашылу керектігін айтқым келеді.

Әдебиеттер

1. ҚР Президентінің 2017 жылғы жолдауы
2. Қазақстан Республикасының 2013,2014,2015 жылдардағы жер жағдайы және оны пайдалану туралы жиынтық талдамалы есептері
3. Қырықбаев Ж.Қ. Жер қатынастарының және жерге орналастырудың тарихы – Астана, Агроуниверситет баспасы, 2013. 125б.
4. Спектор М.Д. Методология и методика научных исследований – Астана, Центр Элит, 2009. 44-58б.

Балқожа М.Ә., Бектурганова А.Е., Омарова Ш.Ж.

ИЗМЕНЕНИЕ СТРУКТУРНЫХ СИСТЕМ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ ЗАНИМАЮЩИХ ЗЕМЛЕУСТОИТЕЛЬНЫМИ И КАДАСТРОВЫМИ РАБОТАМИ

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы влияние изменения структурных систем предприятия занимающихся управлением земельных ресурсов Республики Казахстан, на регулирование земельных отношений и научную обоснованность землеустройства и кадастра земель. Приведены предложения отечественных ученых в сфере землеустройства и кадастра земель, по планирования земельных ресурсов и вопросов надзора над выполнением законодательных актов связанных с землей.

Ключевые слова: Земельные ресурсы, регулирование земельных отношений, корпорация для граждан, исследование почв, предприятий занимающиеся управлением земельных ресурсов Республики Казахстан.

Balhoja M.A., Bekturganova A.E., Omarova Sh.J.

CHANGE OF STRUCTURAL SYSTEMS OF STATE BODIES OF LAND-MANAGED LAND AND CADASTRE WORKERS

Annotation

The article examines the impact of changes in the structural systems of the enterprise involved in the management of land resources in the Republic of Kazakhstan, on the regulation

of land relations and the scientific validity of land management and land cadastre. Proposals of domestic scientists in the field of land management and land cadastre, on land resources planning and issues of supervision over the implementation of legislative acts related to land are presented.

Keywords: Land resources, regulation of land relations, corporation for citizens, study of soils, enterprises engaged in management of land resources of the Republic of Kazakhstan.

ӘОЖ 631.411.1

Бейсенова Г.О., Сулейменова А.И., Молдабек Г.Б.

*Қазақ ұлттық аграрлық университеті,
Ө.О.Оспанов атындағы Қазақ топырақтану және агрохимия
ғылыми-зерттеу институты*

КҮРІШ ЕГІСТІГІНІҢ МИКРОФЛОРАСЫНА БИООРГАНИКАЛЫҚ ТЫҢАЙТҚЫШТАРДЫ ЕНГІЗУДІҢ ӘСЕРІ

Аңдатпа

Жүргізілген тәжірибелер Ақдала суармалы алқабынның күріш-батпақты топырақтың микрофлорасының сандық және сапалық көрсеткіштеріне органикалық тыңайтқыштардың әсерін зерттеуге арналған. Тәжірибеге күрішті батпақты суармалы алқаптың мерзімді топырақ үлгілері алынды. Биоорганикалық тыңайтқыштардың әсерін анықтауда енгізілген тыңайтқыштар ретінде Green-Эко және Гумат натрий алынды. Микроорганизмдердің жалпы санын анықтауда микробиологиялық әдістермен зерттеу жұмысын жүргіздік. Топырақтың микрофлорасын анықтауда негізгі әдіс-кох әдісімен жүргізілді. Күріш-батпақты топырақтың микрофлорасының сандық және сапалық көрсеткіштеріне органикалық тыңайтқыштардың әсерін зерттеу.

Кілт сөздер: күріш егістігі, биоорганикалық тыңайтқыш, күріш егістігінің микрофлорасы, Green-Эко, натрий-гуматы.

Кіріспе

Топырақтағы органикалық заттардың негізгі көзі – микроорганизмдер. Топырақтың физика-механикалық қасиеттерін жақсартуда және құнарлылығын арттыруда микроорганизмдер ерекше рөл атқарады. Топырақ түзілу процесінде бактериялардың, саңырауқұлақтардың, балдырлардың, қыналардың атқаратын рөлі зор. Олар топырақтағы өсімдіктер мен жануарлар қалдықтарын ыдыратып, ауылшаруашылық дақылдарына қажетті қоректік элементтерді босатады [1]. Топырақтың құнарлылығы және оны ұдайы арттыру туралы ілім ғылыми егіншіліктің негізі болып табылады. Қазіргі таңда егіншілік саласының негізгі және маңызды бағыты – астық өндірісі. Күріш – астық тұқымдас шөп түрі, бағалы астық дақылы. Бірнеше бунақты сабақ-сабаннан құралған бұта. Күріштің басқа астық тұқымдастарынан айырмашылығы - оның су қабатының астында өсуінде. Ауыл шаруашылық дақылдарын күріш ауыспалы егісінде алмастыру тек негізгі ауыспалы егіс дақылы – күріштен ғана емес, оған ілеспелі көпжылдық шөптерден, сүрі жерге себілетін дақылдар-